

Aan: de gemeenteraad van Horst aan de Maas en het college van B&W
p/a Postbus 6005
5960 AA Horst

Horst, 23 mei 2020
Betreft: schriftelijke vragen Ruimte voor Ruimte

Geachte gemeenteraad, geacht college,

Na al in 2004 aan de bel getrokken te hebben over de fraudegevoeligheid van de Ruimte voor Ruimte regeling (RvR-regeling)¹ heeft de SP-fractie in 2009 en 2010 in Provinciale Staten opnieuw vragen gesteld aan GS van Limburg inzake de uitvoering van de RvR-regeling². De vragen in 2010 kwamen voort uit onduidelijkheid die in de gemeente Horst aan de Maas was ontstaan over de uitvoering van de RvR-regeling. Een inwoner van de gemeente, die in eigen beheer, maar wel in het kader van de RvR-regeling, een woning bouwde, hoefde van de rechter een bijdrage van 90.000 euro voor stallensloop – die de gemeente in het kader van de RvR-regeling had geclaimd - niet te betalen³. Volgens de toenmalige wethouder Leon Litjens (CDA) en de verantwoordelijk ambtenaar van de provincie, ging het om een unieke situatie en hoefden de overige deelnemers niet te verwachten dat ze hun geld terug kregen. De SP had daar sterke twijfels over. Volgens de SP zouden mogelijk meer mensen die een woning op eigen grond hebben gebouwd, hun geld terug kunnen krijgen.

In 2009 gaf Provinciale Staten van Limburg, mede op initiatief van de SP, opdracht aan de Zuidelijke Rekenkamer tot een nader onderzoek naar de RvR-regeling met als doel inzicht te geven in: de ontwikkeling van de (doelen, richtlijnen en voorwaarden in de) RvR-regeling in Limburg in de loop van de tijd en de besluitvorming daarover én de uitvoering van, controle op en verantwoording over de uitvoering van deze regeling. Met het oog op de toekomst wilde de Zuidelijke Rekenkamer daarmee aan PS handreikingen bieden ter ondersteuning van hun kaderstellende en controlerende taak en (bij)sturende rol en, indien van toepassing, een bijdrage leveren aan het verbeteren van de

¹ <https://limburg.sp.nl/nieuws/2004/02/grootschalige-fraude-bij-stallensloop>

² “Ruimte voor Ruimte” is de regeling die voorziet in de omzetting van vrijkomende stalruimte in bouwkevels, waarbij onder voorwaarden tegen een vergoeding stallen worden gesloopt. Deze sloopsubsidie geldt alleen voor veehouders in de zogenoemde concentratiegebieden, waarvan Noord- en Midden Limburg (en dus ook Horst aan de Maas) deel van uit maken. De regeling was opgetuigd met als doel om gevolg te geven aan de in 1991 uitgevaardigde Europese richtlijn inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen en mede een antwoord op de uitbraak van de varkenspest in de negentiger jaren. De Europese richtlijn is opgesteld om de waterverontreiniging te verminderen en verdere verontreiniging te voorkomen. De verontreiniging was met name het gevolg van het opbrengen of lozen van dierlijke mest en een buitensporig gebruik van meststoffen. Problemen die met name samenhangen met de intensieve veehouderij.

³ <https://horstaandemaas.sp.nl/nieuws/2010/01/twijfels-bij-uitvoering-ruimte-voor-ruimte-regeling>

informatievoorziening ten behoeve van besluitvorming over en controle op (de uitvoering van) regelingen aan PS (leereffecten voor de volgende coalitieperiode)⁴.

In het onderzoekjaar 2010 stagneerde de regeling, wat opnieuw vragen opriep bij de SP-fractie in Provinciale Staten⁵. Concreet vroeg de SP of de regeling niet verworden was tot een ultra-commercieel woningbouwprogramma en of het oorspronkelijke doel (stallen slopen) achter de horizon was verdwenen.

Het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer was uiteindelijk keihard: Provinciale Staten waren door het College van GS (en gedeputeerde Ger Driessen in het bijzonder) onvoldoende geïnformeerd over de risico's en de voortgang van de regeling. Uit het onderzoek van de Rekenkamer bleek dat al in 2002, nog voordat de Staten een besluit namen over ophoging van de subsidie aan RvR, gedeputeerde Driessen door zijn eigen ambtenaren werd gewaarschuwd voor het uitblijven van kopers voor deze kavels. Er zou te weinig 'kapitaalkrachtige vraag zijn voor grote, luxe bouw kavels.' Driessen zette toch door en het ambtelijk advies werd ter zijde geschoven. Daarmee heeft de provincie Limburg gegokt met gemeenschapsgeld. De SP-fractie bepleitte dan ook - om nieuwe financiële risico's te vermijden - de regeling zo snel mogelijk te beëindigen. Een meerderheid van CDA, VVD en PvdA wees dat voorstel af. Ook een voorstel van de SP in 2012 om met de regeling te stoppen (vanwege de stagnerende verkoop van bouw kavels) haalde het niet. De regeling loopt echter nog steeds⁶ onder het motto "waar komt jouw droomwoning?"

Ondanks de stroeve verkoop van RvR- kavels door de jaren heen, de onrendabele stallensloopregeling en de politieke discussie over de regeling, werd op provinciaal en gemeentelijk niveau alles op alles gezet om de regeling te behouden. Het beeld van een regeling die voornamelijk voordelig is voor mensen met veel geld, die met alle mogelijkheid middelen overeind moest worden gehouden, wordt versterkt door een artikel dat op 23 mei jl. in Dagblad de Limburger en NRC is verschenen. In dit artikel publiceerden de onderzoeksjournalisten Theo Sniekers (Dagblad de Limburger) en Joep Dohmen (NRC) hun onderzoek naar de RvR-regeling. Een onthutsende inkijk bij de 'spelers' op de achtergrond. In Horst aan de Maas dwong toenmalig wethouder Raymond Knops (CDA) inwoners met bouwplannen om mee te doen aan de RvR-regeling, daarbij het advies van zijn ambtenaren negerend. Hij werd daar in gesteund door diens toenmalige collega's in het college van B&W, burgemeester Leon Frissen (CDA), Arie Stas (PvdA), Marcella Dings (CDA) en Theo Douven (VVD). De rechtbank Limburg en het gerechtshof in Den Bosch oordeelde dat Knops had gehandeld "in strijd met de openbare orde" en "misbruik had gemaakt van zijn bevoegdheden". De Hoge Raad bevestigde het arrest van het hof. In 2013 werd met een achttal gedupeerden – die procedeerden tegen de gemeente – een overeenkomst gesloten: zij kregen ieder € 35.000, stopten de procedures en kregen een verbod om "over de inhoud aan derden mededelingen te doen". De 27 andere gedupeerde deelnemers aan de RvR-regeling wisten van niets en kregen geen compensatie. Met deze conclusie van de twee onderzoeksjournalisten lijkt het vermoeden bewaarheid dat de SP-fractie in 2010 al uitte in haar vragen aan GS van Limburg (zie hiervoor).

Maar uit het relaas van de twee onderzoeksjournalisten komt nog meer naar voren. Volgens Dagblad de Limburger en NRC is Raymond Knops uit Hegelsom in de tijd dat hij Kamerlid was voor enkele

⁴ <https://zuidelijkerekenkamer.nl/2010-ruimte-voor-ruimte-regeling-provincie-limburg/>

⁵ <https://limburg.sp.nl/nieuws/2010/06/stallensloop-of-woningbouw>

⁶ <https://www.inlimburgwonen.nl/>

tienduizenden euro's bevoordeeld bij de koop van de grond voor zijn huis. En daarbij zou de gemeente Horst aan de Maas behulpzaam zijn geweest (in het kader van een bestemmingsplanwijziging).

Nu meer gegevens bekend zijn en geconcludeerd mag worden dat de gang van zaken rondom de RvR-regeling – zeker ook in Horst aan de Maas – op z'n minst vragen oproept, is het van belang dat het dossier "RvR-regeling" in Horst aan de Maas openbaar wordt en dat verantwoording wordt afgelegd. In dat kader leggen wij u de volgende vragen voor:

- 1 Wat is uw reactie op het artikel in Dagblad de Limburger van 23 mei over Ruimte voor Ruimte?⁷
- 2 Was het huidige college van B&W op de hoogte van de feiten, zoals ze nu gepresenteerd worden in het genoemde artikel van de twee onderzoeksjournalisten? Zo ja, in hoeverre komen de conclusies die het college daaruit trekt overeen met de conclusie van de twee onderzoeksjournalisten? Zo nee, waarom was het college hiervan niet op de hoogte?
- 3 Is het college van B&W bereid om het dossier openbaar te maken en – op z'n minst aan de raadsleden – het dossier ter inzage aan te bieden? Indien nee, waarom niet? Zo ja, binnen welke termijn bent u bereid om het dossier openbaar te maken?
- 4 Is het college van B&W bereid alle gegevens (waaronder de resultaten) met betrekking tot de actuele uitvoering van de Ruimte voor Ruimte regeling openbaar te maken (met in achtneming van de privacyregels) en ter inzage te geven aan de leden van de gemeenteraad?
- 5 Is onderzocht wat de consequenties zijn voor de andere deelnemers aan de RvR-regeling die niet gecompenseerd zijn door de gemeente? Zo ja, wat was hiervan de uitkomst? Zo nee, bent u voornemens die alsnog te gaan doen?
- 6 Bent u bereid de andere deelnemers aan de RvR-regeling – buiten de acht die al gecompenseerd zijn – alsnog te compenseren en zo ja, wat zijn daarvan dan de financiële consequenties?

De vraag is of aan de hand van het dossier alle feiten in voldoende mate boven water komen en dat – op basis van deze feiten – de juiste conclusies getrokken en lessen voor de toekomst geleerd kunnen worden. Het lijkt de fractie van de SP in de gemeenteraad van Horst aan de Maas daarom van belang dat er een nader onderzoek verricht wordt dat leidt tot conclusies en lessen voor de toekomst - in zo breed mogelijk opzicht. Om die reden stelt de SP-fractie aan de gemeenteraad voor vast te stellen of zo'n onderzoek verricht wordt en zo ja, hoe dat onderzoek vorm krijgt.

De gemeentewet stelt dat op voorstel van één of meerdere raadsleden de raad een onderzoek naar het beleid van het college kan instellen. Dat kan op verschillende manieren: door een extern bureau, een onafhankelijke commissie of via een raadsonderzoek. Bij het instellen van een raadsonderzoek is de steun van een meerderheid van de raad vereist. In het geval van een raadsonderzoek wordt uit eigen gelederen een onderzoekscommissie samengesteld met een voorzitter en een vicevoorzitter.

⁷ https://www.limburger.nl/cnt/dmf20200522_00161357/staatssecretaris-raymond-knops-als-kamerlid-bevoordeeld-bij-grondeal-huis-in-hegelsom

Vervolgens worden er hoorzittingen georganiseerd, waar de commissie getuigen en specialisten in het openbaar verhoort. Zo nodig gebeurt dat onder ede. Ook worden betrokkenen en specialisten opgeroepen schriftelijk te reageren. Op basis van een eindverslag met de uitkomsten van het onderzoek beslist de raad wat de consequenties van het onderzoek zijn.

De SP-fractie verzoekt het voorstel dat we hiervoor geformuleerd hebben zo spoedig mogelijk te agenderen, wat ons betreft uiterlijk in de voorbereidende raadsvergadering van 16 juni a.s. en het college van B&W verzoeken wij dringend de antwoorden op de hiervoor gestelde vragen ruim vóór die voorbereidende vergadering schriftelijk aan de gemeenteraad toe te laten komen.

Met vriendelijke groet,

de fractie van de SP,

Bart Cox, Aniet Fonteyne en Sonja van Giersbergen